

Menighetens årsmøte 16.sept.2021

Sak: Fra alter til nattverdsbord

Siden sommer 2019 har prestene i gudstjenestene stått bak alteret vendt mot menigheten. Dette har vært en forsøk inspirert av biskopens fagdager om liturgi i juni 2019. Der holdt teologen Gordon Lathrop et foredrag: On Presiding at Eucharist Facing the Assembly. Soknepresten tok etter dette initiativ til at vi forsøkte ut de tanker og den praksis som kom fram der. Dette er for så vidt også noe som Oslo biskop generelt ønsker.

Denne praksis er ikke noe menighetsrådet og menighetsmøte må mene noe om. Men praksisen medfører endringer i oppstilling av lys og krusifiks på alteret. Derfor må denne endringen drøftes av MR og vedtas av biskop.

Forsøk med endret oppstilling ble gjort sommer 2019. Deretter ble saken behandlet i MR i september 2019 der det ble besluttet at det skulle være en prøvetid ut året.

Det nye menighetsrådet som ble valgt høsten 2019 besluttet at det ville være best om menighetens årsmøte også fikk uttalt seg om saken før menighetsrådet gjorde et vedtak. Årsmøtet skulle vært i mai 2020, men pga. koronanedstengingen ble årsmøtet utsatt, og første anledning blir på årsmøte i september 2021. Prøveordningen har da vart i over to år.

Hvorfor denne endringen?

Den grunnleggende begrunnelsen for den endrede innredning av kirkerommet er at rommet i best mulig grad skal kommunisere kirkens tro. Det sentrale i kirken og i gudstjenesten er at Gud gjennom Jesus Kristus har kommet oss nær og solidarisert seg med oss. Ingen steder er dette tydeligere enn i nattverden. Derfor er nattverdbordet det sentrale stedet, sentrum i gudstjenefeiringen. Nattverdbordet er det sted forsamlingen, fellesskapet blir skapt. Et alter derimot er et offersted. Da Jesus ga sitt liv til frelse og forsoning for menneskeheten ble alteret på sett og vis parkert i historien. Alteret hører hjemme i forbindelse med Jesu død og oppstandelse. Jesus har ofret seg og døde en gang for alle, og oppsto fra de døden. Når menigheten samles om det hellige måltid, kan vi derfor tro at Gud er tilstede, og møter oss i fellesskapet om brød og vin.

Å møte Gud i fellesskapet

En langkirke med inngang i den ene enden og alteret mot veggen i den andre enden, synliggjør vandringen fra evighet til evighet, fra fødsel til død, og så et håp om det evige liv. Det er mye godt i denne tenkningen, men det problematiske er at det drar mot en forståelse av at Gud alltid er bakenfor, bortenfor, ovenfor, utenfor våre liv. Mens det store som skjer med Jesus er at Gud kommer inn i våre liv, at han er midt iblant oss, - i våre fellesskap, i nattverden, i bønner. Når vi skal henvende oss til Gud, må vi derfor ikke vende bort fra hverandre, men tvert imot se hverandre. Derfor skal presten være vendt mot menigheten, mot fellesskapet, mot dagliglivet, for der er Gud å møte.

Arkitektur og teologi

Når kirker ofte har fått den utforming de har, med et alter i enden av kirken, så er det fordi kirkerommets arkitektur har blitt importert fra rådende religiøse retninger og estetiske tradisjoner. Dette er ikke til å unngå når en uorganisert gruppe etterfølgere av en radikal opprører som Jesus, skal og må omdannes til en organisasjon og institusjon. Mangt må med nødvendighet bli annerledes i den prosessen. Det er et sprang fra den utsatte gruppen mennesker som møtte Jesus ansikt til ansikt, og til det fellesskapet som samles for å minnes det som skjedde rundt og med Jesus, og på vår måte gjenoppleve det Jesu samtidige gjorde. I denne prosessen må det både være kontinuitet og forandring. Det mest grunnleggende er at Gud kommer nær våre liv, i møte med Jesus. Ingen steder kommer dette klarere fram enn i nattverden. Derfor er nattverdbordet sentrum i kirken.

Denne tankegangen har ligget bak forsøket som vi har gjort i Røa kirke. Få kirker er like godt lagt til rette for å gjøre en slik endring. Korpartiet er ikke skarpt adskilt fra kirkeskipet, og alter og alterring lar seg enkelt flytte på. Den estetiske utforming av alteret, og her er det riktig å bruke det ordet, har derimot gjennom kirkens historie gått i motsatt retning. I den opprinnelige oppsetting av alteret var det et kors og ikke altfor dominerende lysestaker på hver side av bordet. Etter hvert har det blitt 6 lysestaker på alteret, og i tillegg har det kommet to store sjuarmede lysestaker som står bakenfor alteret. De hørte ikke med til den opprinnelige utsmykningen av kirken.

Den estetiske utfordringen ligger først og fremst i det store krusifikset på alteret, som har vært der fra begynnelsen av. Det er ikke mulig å ha krusifikset på alteret, hvis presten skal stå vendt mot menigheten. Det har ved en tidligere runde vært forsøkt å sette krusifikset på den ene siden av alteret og bare ha et lys på den andre, men det var bred enighet om at det ikke fungerte. Dermed må krusifikset stilles et annet sted for at alteret skal kunne bli det nattverdbordet som er ønskelig. Hvor skal det så settes? Ingen har så langt klart å komme med andre ideer enn den som har vært forsøkt gjennom to år nå, at krusifikset stilles opp mot fondveggen mot de den hvite veggen. Det gode med dette er at krusifikset på denne måten kommer mye tydeligere fram, mot en hvit vegg, enn mot en mørk blå vegg. Flyttingen fjerner også et irriterende synsfenomen, nemlig at det for noen i kirkebenkene kunne se ut som om Jesu armer nærmest fortonte seg som «horn» på presten, særlig når det svarte korset «forsvant» i den mørke bakgrunnen.

Det er viktig og nødvendig at det lages en bedre og mer bestandig pidestall for krusifikset, - enn det som har vært så langt. Det blir ikke galt med et krusifiks stående der, som en viktig del av den historien som kommer fram i alterbildet, nemlig Jesu oppstandelse. På denne måten vil korset og oppstandelsen sammen danne den avgjørende bakgrunnen for nattverdsfeiringen og fellesskapet i kirken.

Sokneprest har vært i kontakt med konsulent ved bispekontoret, Sigmund Gulliksen, som behandler slike saker ved kontoret. Han bekreftet at alter som gjør at presten kan stå vendt mot menigheten er i tråd med biskopens generelle ønske, uten at han selvsagt kunne si noe om hva biskopen evt. måtte mene i denne konkrete saken. En slik endring må selvsagt behandles av biskopen før den blir til generell praksis.

Det har også vært kontakt med rådgiver ved Kirkerådet, Oddbjørn Sørmoen, Han er godt kjent i Røa kirke. Ulike måter å få til en ordning der presten står vendt mot menigheten ble drøftet. Ut av drøftingen kom det ikke fram andre forslag, enn det som har vært forsøkt så langt. Han understreket, som alle er enige i, at det er viktig at krusifikset blir stående på et solid stativ eller hylle som ikke har en midlertidig karakter. For øvrig mente han at dette burde være en uproblematisk endring, - hvis den er ønsket.

Forslag til vedtak:

Menighetens årsmøte stiller seg bak ønsket om å legge til rette for at presten kan stå bak alteret i Røa kirke, vendt mot menigheten, med de tiltak det vil medføre i form av flytting av det krusifiks som har stått på alteret før.